

Hukuk Genel Kurulu 2019/335 E. , 2022/850 K.

•

"İçtihat Metni"

MAHKEMESİ :Aile Mahkemesi

1. Taraflar arasındaki "edinilmiş mallara katılma rejimi alacağı" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda, İzmir 5. Aile Mahkemesince verilen davanın reddine ilişkin karar davacı vekilinin temyizi üzerine Yargıtay 8. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, Mahkemece Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.
2. Direnme kararı davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.
3. Hukuk Genel Kurulunca dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüşüldü:

I. YARGILAMA SÜRECİ

Davacı İstemi:

4. Davacı vekili dava dilekçesinde; tarafların 30.04.1999 tarihinde evlendiklerini, İzmir 5. Aile Mahkemesinin 05.02.2013 tarihli ve 2012/648 E., 2013/101 K. sayılı kararı ile boşanmalarına karar verildiğini, kararın 21.01.2013 tarihinde kesinleştiğini, evlilik birliği içerisinde davalı adına İzmir ili Seferihisar ilçesinde kayıtlı gayrimenkulün 1/2 hissesi, yine İzmir ili Altındağ Mahallesi'nde bir adet daire, İzmir ili Dikili ilçesinde bir adet daire, 35 AN 2491, 35 HB 8561 ve 35 AG 8921 plaka sayılı araçlar, Elit Otomasyon adlı şirkette mevcut kar payı alacağı hissesinin edinildiği, müvekkilinin bu mallar yönünden davalıdan edinilmiş mallara katılma rejiminden kaynaklı alacağının bulunduğunu ileri sürerek fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla şimdilik 10.000TL alacağın davalıdan tahsilini talep etmiştir.

Davalı Cevabı:

5. Davalı vekili cevap dilekçesinde; tarafların 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) 166. maddesinin 3. fıkrası uyarınca anlaşmalı olarak boşanmalarına karar verildiğini, buna göre birbirlerinden maddi ve manevi tazminat taleplerinin bulunmadığını, mahkeme içi ikrar niteliği bulunan beyanı doğrultusunda davacının eldeki davayı kesin hüküm nedeni ile açamayacağını, kaldı ki dava konusu edinilen malların müvekkilinin kişisel mal grubu niteliğinde sayılan mallardan olduğunu, davacının bu mal grubuna giren dava konusu mallar yönünden bir hak talep edemeyeceğini ileri sürerek davanın reddini savunmuştur.

Mahkeme Kararı:

6. İzmir 5. Aile Mahkemesinin 09.09.2014 tarihli ve 2014/108 E., 2014/583 K. sayılı kararı ile; tarafların Mahkemenin 2012/648 E. ve 2013/101 K. sayılı boşanma dava dosyasında yaptıkları protokol sonucunda anlaşmalı olarak boşanmalarına karar verildiğini, imzalanan bu protokolün duruşmada doğru olduğunu kabul ettiklerini, protokolde "boşanmanın fer'isi niteliğindeki velayet, nafaka, kişisel ilişki dışında davalının davacıya ait evde oturmaya devam edeceği, evde bulunan eşyaların davalı ...'a ait olacağı ve birbirlerinden başkaca maddi manevi taleplerinin olmadığı" belirtildiği, bu protokol uyarınca taraflar arasında boşanmanın fer'ileri dışında kalan yönlerden de anlaşma sağlandığı, bu beyanların mahkeme içi ikrar niteliğinde olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Özel Daire Kararı:

7. Mahkemenin yukarıda belirtilen kararına karşı yasal süresi içinde davacı vekili tarafından temyiz isteminde bulunulmuştur.

8. Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 15.03.2016 tarihli ve 2014/24971 E., 2016/4701 K. sayılı kararı ile; "...Maddi olayları ileri sürmek taraflara, hukuki nitelendirme yapmak ve uygulanacak kanun maddelerini belirlemek hâkime aittir (6100 sayılı HMK 33. m). İddianın ileri sürülüş şekline göre dava, değer artış payı ve artık değere katılma alacağı isteğine ilişkindir.

Kural olarak anlaşmalı boşanma davasında taraflar arasında akdedilmiş olan boşanma protokolünde yer alan mal rejimi hukukundan kaynaklanan anlaşma maddelerinin mahkeme kararında yer alması veya protokolün mahkemece onaylanması gerekir. Mal rejiminden kaynaklanan talepler boşanmanın ferilerinden olmadığından ayrıca dava konusu edilebilirler.

Mahkemece, davacının anlaşmalı boşanma davasında düzenlenen protokolde boşanmanın fer'ileri olan velayet, nafaka, şahsi münasebet dışında kadının erkek adına tapuda kayıtlı Bornova/Yeşilova adresindeki evde ikinci bir evlilik yapıncaya kadar oturmaya devam edeceğinin, bu evdeki eşyaların kadına bırakıldığının ve tarafların yukarıdaki şartlarda anlaştıkları, birbirlerinden başkaca maddi manevi tazminat talepleri ile masraf ve vekâlet ücreti talep etmeyeceklerinin düzenlendiği, 05.02.2013 tarihli duruşmadaki

beyanlarında da bu hususları tekrarla bundan başka maddi manevi tazminat talepleri olmadığına da bildirilerek boşanmanın fer'ileri dışında da anlaşma sağlandığı görüşünden hareketle davanın reddine karar verilmiş ise de; ulaşılan sonuç isabetli değildir. Davacı ...'ın boşanma protokolündeki ve protokolü doğruladığı 05.02.2013 tarihli oturumdaki boşanma dava dosyasındaki beyanı, boşanmanın fer'i niteliğindeki mali konulara yönelik olup, mal rejiminin tasfiyesi dolayısı ile eldeki dava konusu yapılan malvarlığına ilişkin bir açıklama içermemektedir. Mal rejiminin tasfiyesi boşanma davasının eki niteliğinde olmadığından; boşanmayla birlikte karara bağlanması zorunluluğu bulunmamaktadır. Açıklanan nedenlerle, mahkemece iddia ve savunma çerçevesinde taraf delilleri toplanarak tartışılması ve tüm deliller değerlendirildikten sonra talebin esası hakkında olumlu olumsuz bir karar verilmesi gerekirken, protokolden ve mahkeme içi ikrardan hareketle yazılı şekilde davanın reddine karar verilmiş olması doğru olmamıştır,..." gerekçesiyle karar bozulmuştur.

Direnme Kararı:

9. İzmir 5. Aile Mahkemesinin 21.06.2017 tarihli ve 2017/200 E., 2017/433 K. sayılı kararı ile önceki gerekçeyle direnme kararı verilmiştir.

Direnme Kararının Temyizi:

10. Direnme kararı yasal süresi içerisinde davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

II. UYUŞMAZLIK

11. Direnme yolu ile Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; somut olayda tarafların TMK'nın 166/3. maddesi uyarınca anlaşmalı olarak boşanmalarına karar verildiği gözetildiğine, eşlerin boşanma kararında yer alan "birbirlerinden başkaca maddi ve manevi tazminat talepleri bulunmamaktadır" şeklindeki beyan ve ifadenin edinilmiş mallara katılma mal rejiminin tasfiyesinden kaynaklanan alacak hakkını kapsayıp kapsamadığı noktasında toplanmaktadır.

III. GEREKÇE

12. Uyuşmazlığın çözümü bakımından ilgili yasal düzenleme ve kavramların açıklanmasında yarar vardır.

13. Mal rejimi; eşlerin evlenmeden önce sahip oldukları ve evlilik birliği devam ettiği sürece edindikleri mallar üzerindeki hakları, birbirlerine ve üçüncü kişilere karşı sorumlulukları ile evlilik birliği sona erdiğinde bu malların paylaşılması yönündeki kurallar bütünüdür. Mal rejimleri, yasal ve seçimlik mal rejimleri olarak iki gruba ayrılmıştır. Eşlerin malvarlıklarının yönetimi hususunda sözleşme ile mal rejimini tayin etme imkanı bulunmakla birlikte, bu seçimin gerçekleşmemesi ihtimali gözetilerek kanun gereği eşlerin tabi olacakları yasal mal rejimi belirlenmiştir.

14. Bilindiği üzere TMK'nın 202. maddesinin 1. fıkrası uyarınca eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanması asıldır. Yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimine yönelik düzenlemeler TMK'nın 218 ilâ 241. maddeleri arasında yer almaktadır. Edinilmiş mallara katılma rejimi, edinilmiş mallar (TMK m. 219) ile eşlerden her birinin kişisel mallarını (TMK m. 220-221) kapsar.

15. Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesi için tasfiyeye konu malın hangi grupta yer aldığına belirlenmesi zorunludur. Zira malvarlığının yer aldığı grup, bu malvarlığının tasfiyeye girip girmeyeceği veya tasfiyeye girmesi hâlinde ne şekilde tasfiye edileceği açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca belirtmek gerekir ki; edinilmiş mallara katılma rejiminde kural, mal gruplarının değişmezliktir. TMK'nın 221. maddesinin 1 ve 2. fıkraları ile açıklanan istisnalar dışında, eşler; mal gruplarını değiştiremezler, aksine ilişkin sözleşmeler geçersizdir. Bir eşin bütün malları, aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal olarak kabul edilir (TMK m. 222/3).

16. Edinilmiş mallara katılma rejiminde tasfiye davasının görülebilmesi için eşler arasındaki mal rejiminin sona ermiş olması gerekir. TMK'nın 225. maddesi ile "Mal rejimi, eşlerden birinin ölümü veya başka bir mal rejiminin kabulüyle sona erer. Mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine veya mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi hâllerinde, mal rejimi dava tarihinden geçerli olmak üzere sona erer" hükmü düzenleme altına alınmıştır.

17. Edinilmiş mallara katılma rejiminin sona ermesiyle birlikte eşler veya mirasçılar tarafından açılacak davalar; değer artış payı alacağı (TMK m. 227) davası ve artık değere katılma alacağı (TMK m. 231) davalarıdır. Bu iki alacak türünün özellikleri, koşulları ve hesaplama yöntemleri arasında farklılıklar bulunmakla birlikte, tasfiye davalarına özgü usul ve esasa yönelik genel ilkelerin tamamı her iki dava türü için de geçerlidir.

18. Eldeki davada olduğu gibi mal rejiminin tasfiyesinde evlilik birliğinin anlaşmalı boşanma neticesinde sona ermesi hâli özellik arz eden durumlardan biridir. Öyle ise uyuşmazlığın çözümü için "anlaşmalı boşanma" kavramının da açıklanması gerekmektedir.

19. Bilindiği üzere TMK'nın 166. maddesinin 3. fıkrasında eşlerin anlaşmalı olarak boşanma ve esasları düzenlenmiştir. Buna göre evlilik en az bir yıl sürmüş ise, eşlerin birlikte başvurması ya da bir eşin diğerinin davasını kabul etmesi hâlinde evlilik birliği temelinden sarsılmış sayılır. Bu hâlde boşanma kararı verilebilmesi için, hâkimin tarafları bizzat dinleyerek iradelerinin serbestçe açıklandığına kanaat getirmesi

ve boşanmanın malî sonuçları ile çocukların durumu hususunda taraflarca kabul edilecek düzenlemeyi uygun bulması şarttır. Hâkim, tarafların ve çocukların menfaatlerini göz önünde tutarak bu anlaşmada gerekli gördüğü değişiklikleri yapabilir. Bu değişikliklerin taraflarca da kabulü hâlinde boşanmaya hükmolunur. Bu hâlde tarafların ikrarlarının hâkimi bağlamayacağı hükmü uygulanmaz.

20. Maddede değinildiği üzere anlaşmalı boşanmanın sağlanması için boşanmanın fer'î niteliğindeki taleplerde taraflar arasında uzlaşma gerçekleşmelidir. Bu talepler kanun koyucu tarafından "boşanmanın mali sonuçları ile çocukların durumu" olarak ifade edilmiştir. Maddede geçen "boşanmanın mali sonuçları" kavramı mal rejiminin tasfiyesini kapsamaz. Boşanmanın mali sonuçları ile anlaşılması gereken TMK'nın 174. maddesinde düzenlenen boşanma nedeniyle maddi-manevi tazminat, 174. maddesinde düzenlenen yoksulluk nafakası ile 182. maddesinde düzenlenen iştirak nafakasıdır. Bununla birlikte, boşanma davasında tarafların mal rejiminin tasfiyesi hakkında anlaşma yapmasını engelleyen yasal bir düzenleme bulunmamaktadır.

21. Mal rejiminin tasfiyesi boşanmanın fer'îsi niteliğinde olmayıp; eşler, tasfiyeyi anlaşmalı boşanma ile birlikte yapabilecekleri gibi bu yöndeki haklarını zamanasımı süresi içerisinde daha sonra da kullanmak isteyebilirler. Bu konuda anlaşma sağlanamaması anlaşmalı boşanma davasının reddi sonucunu doğurmaz ve anlaşmalı boşanmaya bir etkisi olamaz. Anlaşmada ayrıca yer verilmemişse, tarafların sırf anlaşmalı olarak boşanmış olmaları aralarındaki mal rejimini de tasfiye ettikleri anlamında kabul edilemez.

22. Eşler, anlaşmalı boşanmada mal rejiminin tasfiyesine karar verdikleri takdirde bu durum doğmamış bir hakkın kullanımı anlamına gelmeyecektir. Zira boşanma ile sona eren evlilikler yönünden mal rejiminin tasfiyesi davasının görülebilirlik koşulu olarak boşanmanın gerçekleşmesi aranmakta ise de eşler arasındaki mal rejiminin sona erdiği tarih kabulü sonuçlanan boşanma davasının dava tarihi olup (TMK m. 225/2), mal rejiminin tasfiyesinden kaynaklanan alacak hakkı dava tarihi itibarıyla doğmaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken husus, mal rejiminden kaynaklı hakkın dava yolu ile kullanılabilmesi, diğer bir ifadeyle mal rejiminin tasfiyesine karar verilebilmesi için eşlerin boşanmalarına ilişkin kararın kesinleşmesi gerektiğidir. Anlaşmalı boşanmada ise eşler boşanma davası açmakla doğmuş hakları olan mal rejiminin tasfiyesine yönelik tasarrufta bulunabilirler. Uygulamada eşler boşanma davası ile eş zamanlı mal rejiminin tasfiyesi davası açmaktadırlar. Bu şekilde boşanma davası ile birlikte açılıp tefrik edilen yahut bağımsız ancak boşanma sonuçlanmadan açılan tasfiye davaları yönünden Yargıtay'ın istikrarlı kararlarında, usul ekonomisi gereği davanın görülebilirlik şartı oluşmadığı gerekçesiyle reddedilmemesi, boşanmanın sonucunun bekletici mesele yapılması ve sonucuna göre karar verilmesi gerektiğine işaret edilmektedir.

23. Gerçekten de eşler; zorunlu olmamakla birlikte, anlaşmalı boşanma davasında mal rejiminin tasfiyesi konusunda da anlaşma yapabilirler. Anlaşma, mal rejiminin tasfiyesini de içermekte ise ayrı bir geçerlilik şartı aranmaz. Anlaşmalı boşanmada, taraflar edindikleri malvarlığını paylaşarak veya tasfiyeye yönelik haklarından feragat ederek mal rejiminin tasfiyesini gerçekleştirebilirler. Usulüne uygun şekilde yapılan anlaşma ile boşanma davası neticelenmiş ve karar kesinleşmiş ise tarafların tekrar mal rejimi tasfiyesi talep etmeleri mümkün olmayacaktır.

24. Diğer yandan mal rejiminin tasfiyesi davası, boşanma davasının fer'î niteliğinde olmadığından, boşanma davasında tarafların anlaşmış olmaları kural olarak boşanma davasının fer'î niteliğindeki tazminat, nafaka ve velâyet konularını kapsadığı kabul edilmelidir. Şayet eşler, boşanma davasında mal rejiminin tasfiyesi hususunda da anlaşma yapmak istiyorlarsa, bu hususun hiçbir duraksamaya yer vermeyecek açıklıkta olması çok önemlidir. Soyut, muğlâk, her anlama gelebilen, farklı şekilde yorumlanmaya açık, müphem kelime ve cümleler kullanılan anlaşma metinleri sonradan açılan davanın görülmesine engel teşkil etmez.

25. Bu genel açıklamalardan sonra somut olaya gelindiğinde, tarafların İzmir 5. Aile Mahkemesinin 05.02.2013 tarihli ve 2012/648 E., 2013/101 K. sayılı kararı ile TMK'nın 166/3. maddesi uyarınca anlaşmalı olarak boşanmalarına karar verildiği, kararın 21.03.2013 tarihinde temyiz edilmeyerek kesinleştiği, anlaşmaya dayanak 05.02.2013 havale tarihli protokolün 5. bendinde "Taraflar yukarıdaki şartlarda anlaşmış olup birbirlerinden başkaca maddi ve manevi talepleri ile mahkeme masrafı ve avukatlık ücreti talep etmeyecektir" hükmünün imza altına alındığı, Mahkemece yapılan yargılamanın 05.02.2013 tarihli duruşmasında eşlerin hazır bulunduğu, protokolün doğru olduğunu ve onayladıklarını, anlaşma metni dışında birbirlerinden karşılıklı maddi ve manevi tazminat taleplerinin bulunmadığını beyan ettikleri, Mahkemece gerekçeli kararın 7. bendi ile 05.02.2013 tarihli protokolün onaylanmasına karar verildiği anlaşılmaktadır. Somut olayda; eşlerin gerek anlaşmalı boşanmaya dayanak protokol metninden gerekse duruşmadaki beyanlarından aralarındaki mal rejimini tasfiye ettikleri sonucuna varılamadığı gibi, salt "davalının davacıya ait evde oturacağına" ilişkin anlaşma hükmünden eşlerin mal rejimini tamamen tasfiye ettiklerini değerlendirmek mümkün değildir.

26. Hâl böyle olunca; Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulması gerekirken önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır.

27. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.

IV. SONUÇ:

Açıklanan nedenlerle;

Davacı vekilinin temyiz itirazının kabulü ile direnme kararının Özel Daire bozma kararında gösterilen nedenlerden dolayı 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na eklenen "Geçici Madde 3" atfıyla uygulanmakta olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 429. maddesi gereğince BOZULMASINA,

İstek hâlinde temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine.

Aynı Kanun'un 440. maddesi uyarınca kararın tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içerisinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere, 07.06.2022 tarihinde oy birliği ile karar verildi.